

A magyarság sorskérdései Ady lírájában

Ady messiásként robbant be a magyar szellemi életbe. Költői világát a maga személyisége köré építette fel. Ady költészete a századvég lírájából nőtt ki. E korszakban sorra jelentek meg a költészetet megújítani szándékozó törekvések, és első köteteiben még Ady is az ő követőjükként indul. A döntő lépést Ady a harmadik kötetével (az **Új versekkel**) tette meg, **ekkor került a versvilág középpontjába saját személyisége**. Versei gazdag összefüggő jelképrendszert alkotnak. Lehet külön *látomásszerű tájversekről, szerelmes költeményekről, magyarság-versekről, háborúellenes költészetéről, létharc-versekről* stb. beszélni Ady költészetét illetően, hiszen e nagy témák egy-egy nagy szimbólumcsoport kapcsán jelennek meg. **Költői nyelve egészen egyéni. Visszanyúlt a kuruc költészetig, az erdélyi írók hagyományaihoz, sőt a Biblia ősi fogalomvilágához is.** A versritmust is megújította, az ősi magyar tagoló vers és a jambikus időmérték különös ötvözetét hozta létre. **Költeményeit a köteteken belül összefüggő ciklusokba rendezte.** A Nyugat című folyóirat vezéralakjaként stíluszintézist teremtett. Költészetében mindvégig meghatározó tényező a mítoszteremtő szimbolizmus.

Magyarság-versei:

A kor kritikusai Adyt és a Nyugat költőit magyartalannak tartották, mégpedig azért, mert **ostorozzák a magyart, negatív jelzőkkel látják el, szakítanak a magyar költészet hagyományaival**, verseik erkölcstelenek, holott a magyar költészet eredendően erkölcsös, és végül értelmetlenek. Ezek miatt Ady magyarságát is kétségbe vonták, ezekhez járult még politikai nézete és züllött erkölcsi élete.

Egy újfajta, kritikai jellegű nemzetszemléletet, hazaszeretetet tudatosított, amelyben egyszerre adott volt a szeretet gyöngéd és a bírálat indulatos érzése ugyanúgy, mint *Berzsenyi, Kölcsey, Vörösmarty vagy Petőfi* verseiben. Harca a szellem harca volt a szellemellenes korlátoltsággal szemben.

Ez a keserű, támadó, nemzetostorozó indulat fejeződött ki az **Új Versek** legfontosabb, a többi magyá köré szervező ciklusában, **A magyar Ugaron-ban**. A költő szemében a táj elátkozott föld, ahol minden és mindenki pusztulásra ítéltetett. A ciklus címadó verse (1905) nem "tájleírás", a szimbólumba átváltó metaforák sora nem vizuálisan elképzelhető konkrét tájat ábrázol, sokkal inkább belső látásunkat ragadja meg riasztó látomásként. Feszítő, cselekvésre izgató ellentétek találhatók a költeményben. A képek és a jelzők **egyrészt a nagy lehetőségekre, a föld gazdag termékenységére utalnak, másrészt az elkeserítően kopár valóság, az eldurvult, műveletlen világ leverő élményét fejezi ki.** A megélt ellentétbe ezért nemcsak a tiltakozó keserűség, hanem a kilátástalanság és a reménytelenség érzése vegyül.

A versnek lefelé menő, aláhulló kompozíciója van. Az 1-2. versszakban még az egyes szám első személy, a lírai alany, az ébresztő, felfedező szándék az aktív, a cselekvő (gázolok, ismerem, lehajlok). Ezt jelzi a szépséget, a kultúrát, a virágot számon kérő hetyke, még magabiztos felkiáltó kérdés is. A 3-4. versszakban már az Ugar válik cselekvővé: az indarengeteg megmozdul, gyűrűzni kezd. A föld alvó lelkét ébresztgető, virágot kereső s a régmúlt szépségeket idéző hős tehetetlen, béna rab lesz az indák fojtogató gyűrűjében. A halmozott alany (*a dudva, a muhar, a gaz*) s a fokozatos igesor (*lehúz, altat, befed* - halmozott állítmány) a vad mező végső győzelmét fejezi ki: **az Ugar-léttel szemben a virág-létre vágyó lírai én (a költő, a művész) sorsa az aláhullás, a züllés, a közönségeségben való elveszés.**

A nemzetféltés, a szorongás váltotta ki Adyból is a keserű, átkozódó, ostromozó költeményeket, az ún. magyarság-verseket. **Ostromozó, átkozódó verseinek forrása az a nyugtalanító tapasztalat, hogy a magyarság képtelen következetes, kemény akarat kifejtésre, erőfeszítésre.** A nyelvileg és kulturálisan elszigetelt magyarság fennmaradása izgatta a népek közötti versengésben. Az akarat hiánya, a tenni nem tudás, a szavakban élő nagyhangúság, a hencegő dicsekvés a magyarság sajátos jellemvonásaként jelent meg számára.

Legkönnyörtelenebb népostorozó verse a **Nekünk Mohács kell** (1908). Fordított himnusz ez. Ady hite szerint az állandó sorscsapások nélkül elpusztulna a nemzet. A vers nyelvi anyagát az erős indulat, a vádló keserűség alakítja. Eltérő hosszúságú 11 és 7 szótagos sorokat fognak össze a páros rímek. Erélyes tiltó és felszólító mondatok izgatott egymásutánjában fejeződik ki szinonimaszerűen egyazon gondolat: a sujtás, a verés követelése, melynek indoklása eleinte a megvetést hordozó két megállapítás: szolgálajta a magyar s éretlen, akaratgyenge, széthulló, önmagát megszervezni képtelen nép; a vers végén e

lehangsúlyosabb helyen szólal meg a békesség elutasításának legdöntőbb s egyben kétségbeesett érve: a nemzeti pusztulás lehetősége. **A nemzetostorozást a költő egyben önbírálatként formálta meg. Azonosul népével, maga is vállalja a sújtó csapásokat, később pedig már egy eltéphetetlen sorsközösséget hangsúlyoz.**

A fajok cirkusza (1910) című versében a tőlünk fejlettebb országoktól való lemaradásunk tragikus szomorúság szólal meg. A költő a magyarságot képtelennek tartotta a történelemformáló népek sorába való felküzdésre, sorsa ezért a másolás, az epigon lét. Ennek következménye az eltévedés, a reménytelenség, a komor céltalanság. Berzsenyihez, Kölcseyhez és Vörösmartyhoz hasonlóan kétségbeesetten vívódott a nemzethalál gondolatával.

Az idő rostájában (1913) kifejti, hogy a sorsukat alakítani nem tudó népeknek el kell pusztulni. Vállalta magyarságát, népének hibáinak együtt, osztozni akart fajtájának elrendeltetés-szerű sorsában, akár a pusztulásban is.

Hazájához sorsszerű kötődéséről vallott hitének egyik legszebb alkotása **A föl-földobott kő** (1909). A hazaszeretet mindig visszahúzó ereje azonosul a költői képben, a **gravitációban**. A mű két 10 szótagból álló 5-5 osztású, ütemhangsúlyos, rímekkel összefogott és rövidebb, rímtelen hat szótagú sorból áll. Az érzelmek mozgása ellentétes irányúak. A lélek szándéka a menekülés innen, a lenti világból, azonban bús hazaszeretete minduntalan visszahúzza a földre. Ha szomorúan is, de ismét megvallja magyarságát, hazája iránti hűségét, népével való azonosságát.

Ady sem a kor által elfogadott nacionalizmust, sem a sovinizmust nem hirdette, a nemzetiségek sorsközösségét hirdette (**A magyar jakobinus dala**).

A magyar Ugaron ciklust a kötetben közvetlenül A daloló Páris versei követik: kiélezett kontraszt teremtődött így a szellemtelen, művészetellenes sivatag és a tünékeny, messzi szépségek álmát megvalósító, daloló Párizs között. Ide menekült költeményeiben és a valóságában is: az 1906-os második párizsi utazás - az elsőtől eltérően - már nem "tanulmányút" volt, hanem egyértelműen emigráció. A megérkezés üzenetét hozta haza **Páris, az én Bakonyom** (1906) című verse.

Életrajzi vázlat:

1877.nov. 22-én	született Érmindszenten
1888-1892.	a Nagykároly-i piarista gimnáziumban tanult
1892-1896.	Zilahon a református kollégiumban tanult, majd itt érettségizett
1896.	a debreceni Jogakadémiára került
1898.	A Debreceni Hírlap és a Debrecen című újság munkatársa
1899.	Debrecenben megjelent első kötete Versek címmel
1900.	Nagyváradon a Szabadság című lapnál, majd
1901-1903.	a Nagyvárad-i Napló-nál újságíró
1903.	a Még egyszer kötet megjelenése ismeretség és szerelem Diósi Ödönné Brüll Adéllal, Lédájával
1904.	Párizsba került tudósítónak
1905.	a Budapesti Napló munkatársa
1906.	az Új versek megjelenése
1907.	Vér és Arany
1908.	Az Illés szekerén
1911.	levél Boncza Bertától
1912.	szakítás Lédával: Elbocsátó, szép üzenet
1915.	feleségül vette Boncza Bertát (Csinszkat); Csucsán laktak
1917.	Budapestre költöztek; a költő súlyos beteg
1918.	A halottak élén (utolsó kötete életében)
1919.jan.27.	meghalt Budapesten
1923.	Az utolsó hajók (posztumusz kötet)